

COMERȚUL INTERNAȚIONAL LA DUNĂREA DE JOS DIN PERSPECTIVA UNUI VICECONSUL AMERICAN. UN RAPORT STATISTIC DIN FEBRUARIE 1863

Rezumat: Lucrarea își propune să pună în valoare informațiile furnizate de viceconsulul american la Galați într-un raport din februarie 1863, identificat în Arhivele Naționale ale SUA din Washington (Maryland), și totuși neutilizat de cercetători. Relatarea diplomatului american din Moldova și Țara Românească se referă la evoluția comerțului și navigației în porturile românești de pe Dunăre de-a lungul anilor 1837–1862. Totodată, viceconsulul W.W. Thomas Jr. a încercat să atragă atenția factorilor de decizie din tânăra națiune americană asupra potențialului agricol al Principatelor Române și a timidelor încercări ale autorităților din Comisia Europeană Dunăreană de modernizare a navigației dunărene. De asemenea, sunt menționate cauzele numărului relativ mic de comercianți și nave sub pavilion american care își desfășurau activitățile în porturile Brăila și Galați. Raportul viceconsulului american, reprodus aici în întregime, privește obiectiv realitățile sociale, politice și economice din Moldova și Țara Românească după Războiul Crimeii (1853–1856).

Cuvinte cheie: Galați, comerț internațional, navigație, infrastructură, sclavie.

Relațiile dintre Principatele Dunărene/România și Statele Unite ale Americii au o istorie ce se întinde pe parcursul a două secole, cu lungi tatonări, cauzate de depărtarea geografică, și cu diverse și prolifiche colaborări în ultimele două decenii, după aderarea statului din Răsăritul Europei la structurile euro-atlantice. Starea de vasalitate a Moldovei și Valahiei, ulterior a României, față de Imperiul Otoman până în 1877, coroborată cu aplicare consecventă a „Doctrinei Monroe” (1823) de către diversele Administrații de la Washington D.C., s-au concretizat într-o neimplicare a politicii americane în afacerile europene și o stagnare a contactelor dintre cele două națiuni. În aceste condiții, Peninsula Balcanică și sud-estul Europei au constituit tărâmurii situate la periferia intereselor diplomației nord-americane. În pofida acestor sincope, rămân în urmă câteva realizări concrete ale raporturilor româno-americane încă de la jumătatea

* E-mail: cristian.constantin@hotmail.com.

secolului al XIX-lea, fiind, după cum le-a denumit diplomatul român Dumitru Preda, în faza de „pionierat”, epocă a construcției coordonatelor politicii externe de perspectivă a celor două state¹.

În România, încă din secolul al XIX-lea, s-a creat o tradiție în cercetarea și utilizarea relatărilor de călătorie și a surselor consulare, dovadă elocventă fiind cunoscutele culegeri de documente publicate până acum². Între documentele care s-au impus atenției cercetătorilor se situează și cele din arhivele nord-americane. În Arhivele Naționale ale Statelor Unite ale Americii sunt păstrate rapoartele diplomatice, sosite la Washington D.C. din spațiul românesc, încă din deceniul cinci al secolului al XIX-lea. Totodată, documente referitoare la Țările Române, aflate în conservare la arhivele americane, provin și din capitalele unor state europene, unde reprezentanții Statelor Unite ale Americii au fost prezenți la dezbateri referitoare la „Chestiunea Orientală”, a cărei rezolvare impunea și tratarea problemei unui stat al românilor la Gurile Dunării. Noua entitate statală trebuia utilizată drept stavilă între cele trei mari imperii din jur. Documentele diplomatice americane constituie o sursă de primă însemnătate, reprezentând emanația cancelarilor și a reprezentanților diplomați ai unui stat neutru față de politica europeană.

Problema relațiilor româno-americane de-a lungul veacului al XIX-lea a fost tratată destul de amplu până la acest moment³. În unele cazuri, autorii

¹ Dumitru Preda, *Cuvânt înainte*, în Keith Hitchins, Miodrag Milin, *Relații româno-americane, 1859–1901. Documente diplomatice și consulare*, introducere și note de Dumitru Preda, Redacția publicațiilor pentru străinătate „România”, București, 2001, pp. VI–IX.

² A se vedea câteva exemple concludente: Dumitru Bodin, *Documente privitoare la legăturile economice dintre Principatele Române și Regatul Sardiniei*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, București, 1941; *Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea*, Seria Nouă, vol. I–X, Editura Academiei Române, București, 2004–2015; *Documenta Romaniae Historica*, Seria A – Moldova, Seria B – Țara Românească, Seria C – Transilvania, Editura Academiei Române, București, 1966–2021; *Documente privind istoria românilor, Colecția Eudoxiu Hurmuzaki*, Seria a III-a, Victor Spinei, Ionel Cândea (coord.), vol. I–V, Editura Academiei Române – Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, București – Brăila, 2018–2021.

³ Vezi: Constantin Bușe, *The First American Consuls in Romania*, în „Revue roumaine d'études internationales”, nr. 1 (7), 1970, pp. 71–81; Frank G. Siscoe, Eugene Schuyler, *First American Diplomat in Romania*, în „Revue Roumaine d'Histoire”, tom XI, nr. 2, 1972, pp. 209–237; Ion Stanciu, *Considérations sur l'évolution des rapports commerciaux entre la Roumanie et les Etats-Unis d'Amérique jusqu'en 1914*, în „Revue Roumaine d'Histoire”, tom XI, nr. 4, 1972, pp. 603–630; Stelian Popescu, *Relații economice între România și SUA până la 1900*, în „Acta Musei Napocensis”, vol. XII, 1975, pp. 347–360; Ion Stanciu, *Pagini din începutul relațiilor politice dintre Principatele Române și Statele Unite ale Americii*, în „Studii. Revistă de Istorie”, tom XXVIII, nr. 6, 1975, pp. 913–926; David B. Funderburk, *United States Policy towards Romania 1876–1878 (A look back at the time of Romania's Independence Centennial Celebration)*, în „Revue Roumaine d'Histoire”, tom XVI,

aplecați asupra studierii problematicii amintite au publicat inclusiv rapoarte consulare privitoare la evoluția socială și politică a celor două principate române extracarpătice. Un asemenea caz îl reprezintă volumul oferit publicului larg de către Keith Hitchins și Miodrag Milin⁴. O prezentare sumară a rapoartelor consulare utilizate în lucrările elaborate până la acest moment a fost întocmită de către S. Racoviceanu și V. Costake în 1967⁵, pentru ca, doar peste trei ani, James F. Vivian să realizeze un inventar al documentelor referitoare la România, depozitate la Arhivele Naționale din SUA⁶.

Primele periodice românești au avut un rol esențial în răspândirea informațiilor despre continentul nord-american. Datorită unor publicații precum „Albina Românească”, publicul din Țările Române a intrat în contact cu realitățile de peste Oceanul Atlantic. Seria de articole intitulate „În Statele Unite Americane”⁷ sunt de fapt fragmente din lucrările elaborate de Gustav de Beaumont referitoare la locuitorii aborigeni de pe continentul nord-american⁸. O altă chestiune analizată de periodicele românești a privit problema sclaviei din SUA, dar au fost expuse amănunțit situația populației și a produselor solului. În 1840, în „Albina Românească”, a fost prezentată evoluția comerțului cu cereale, în

nr. 2, 1977, pp. 309–317; Stelian Popescu-Boteni, *Relații între România și SUA până în 1914*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980; Paul D. Quinlan, *Early American Relations with Romania 1859–1914*, în „Canadian Slavonic Papers”, vol. XXII, nr. 2, 1980, pp. 187–207; Radu F. Florescu (edit.), *100 years of American-Romanian Relations*, Roma, 1982; Ion Stanciu, Paul Cernovodeanu, *Distant Lands: the Genesis and Evolution of Romanian-American Relation*, Boulder, New York, 1985; Gheorghe I. Florescu (edit.), *Relații româno-americane în timpurile moderne*, Editura Universității „Al. I. Cuza” din Iași, Iași, 1993; Dumitru Vitcu, *Relații româno-americane timpurii convergențe-divergențe*, Editura Albatros, București, 2000. Vezi și studiile recente elaborate de către Marilena-Cornelia Rizescu: Marilena-Cornelia Rizescu, *The Story of Benjamin Peixotto's Mission in Romania*, în „Analele Universității din Craiova, Seria Istorie”, nr. 1 (33), 2018, pp. 27–42; Eadem, *Eugene Schuyler and the First American Legacy in Romania*, în „Analele Universității din Craiova, Seria Istorie”, nr. 2 (34), 2018, pp. 49–66; Eadem, *Propaganda of Transylvanians in America for the recognition of the Romanian cause*, în „Analele Universității din Craiova, Seria Istorie”, nr. 2 (36), 2019, pp. 61–77; Eadem, *Illusions and realities: The first stages of Romanian emigration to the United States of America at the end of the 19th Century*, în „Analele Universității din Craiova, Seria Istorie”, nr. 1 (37), 2020, pp. 45–59.

⁴ Keith Hitchins, Miodrag Milin, *op. cit.*, *passim*.

⁵ S. Racoviceanu, V. Costake, *Coroșdența consulatului Statelor Unite ale Americii în România 1858–1906*, în „Revista Arhivelor”, vol. X, nr. 2, 1967, pp. 289–296.

⁶ James F. Vivian, *Materials in the National Archives relating to Rumania*, National Archives, National Archives and Records Service, General Services Administration, Washington, 1970.

⁷ „Albina Românească”, an VII, 1838, nr. 18, pp. 65–66; nr. 19, p. 70; nr. 20, p. 74.

⁸ Vezi interpretări la T. Codrescu, *Oamenii cu pielea roșiatică*, în „Icoana lumii”, I, 1846, pp. 189–190; Stelian Popescu, *Relații economice între România și SUA până la 1900*, pp. 347–360.

special cu grâu, din America de Nord și modul în care exporturile de grâne din SUA a impus o scădere a prețurilor în porturile mediteraneene⁹.

Regiunea Dunării de Jos a rămas pentru multă vreme în afara preocupărilor constante ale oamenilor de afaceri americani¹⁰. Distanța geografică semnificativă, care separă cele două regiuni ale Terrei, a dezavantajat stabilirea unor puternice conexiuni economice între spațiul românesc și cel american. Așadar, s-a produs o întârziere a stabilirii unor contacte permanente de ordin economic între Țările Române și SUA. După 1829, prin debutul procesului de modernizare instituțional-administrativ și de integrare a Principatelor Dunărene în circuitul economic mondial capitalist s-au accelerat și posibilitățile de contact direct între moldo-valahi și yankei. Originile comerțului SUA la Dunărea de Jos au legătură cu sosirea primei nave comerciale americane pe „anticul Istros”, care a ancorat la Brăila în anul 1843. În pofida neajunsurilor din epocă și a distanței geografice considerabile dintre cele două națiuni, un al doilea bastiment american a navigat pe Brațul Sulina abia în anul 1851, iar al treilea în 1853¹¹.

Pe fondul crizei alimentare din Marea Britanie și a recoltelor nesatisfăcătoare din Europa, în 1847, grâul din Moldova și Valahia a devenit extrem de căutat pe piața de la Constantinopol. Grânele din marele antrepozit al sultanului erau reexportate către alte porturi-depozit mediteraneene sau din Apusul Europei. Armatorii americani au intuit că e loc de oarece profit. După ce își desfăceau propriile mărfuri la Constantinopol, la întoarcere, vasele americane încărcau cereale moldo-valahe din principalul antrepozit al Porții pentru a le plasa în porturile-depozit ale Mării Mediterane sau în cele de la Oceanul Atlantic. Agenții comerciali nord-americani au speculat efectul emanat de funcționarea neregulată a pieței moldo-valahe, punând accentul pe introducerea unor elemente inovatoare în cadrul economiei de piață din cele două principatele dunărene¹².

Noi episoade ale schimburilor comerciale intermediare de americani au fost consemnate în 1855. Pe parcursul aceluși an, nava „Torent”, sub pavilion SUA, a transportat porumb achiziționat la Galați, o altă ambarcațiune americană a aprovizionat cu zahăr cel mai mare port al Moldovei la Dunăre, iar nava

⁹ „Albina Românească”, an XI, 1840, pp. 51–52.

¹⁰ Ion Stanciu, *Considérations sur l'évolution...*, pp. 603–630.

¹¹ Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale (de aici înainte: SANIC), Despatches from U.S. consulate in Galatz, Microcopy T. 384, rola 1, vol. I, Raport statistic din 1863, cadrul 12.

¹² Vezi analize pertinente în lucrările: Constantin Ardeleanu, *International Trade and Diplomacy at the Lower Danube: The Sulina Question and the Economic Premises of the Crimean War (1829–1853)*, Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2014, *passim*; Cristian Constantin, *Grain market integration in the Lower Danube region (1829–1853)*, în „Epohi”, vol. 27, nr. 1, 2019, pp. 89–101.

COMERȚUL INTERNAȚIONAL LA DUNĂREA DE JOS

argentiniană „Rio Plata” a încărcat cereale moldo-valahe¹³. Numărul bastimentelor americane prezente pe sectorul Dunării Maritime a crescut treptat după Războiul Crimeii (1853–1856), impulsionate de noile condiții ale comerțului internațional din regiunea Dunării de Jos, ca urmare a îndepărtării Rusiei de la gurile fluviului¹⁴.

În lungul secol al XIX-lea, exotismul celor două regiuni a fost cunoscut de către celălalt, iar ecourile realizărilor partenerului au răsunat peste Atlantic. Între 1859 și 1914, perspectiva evoluției istorice a celor două națiuni pare, în linii mari, marcată de aceleași arzătoare probleme, care le-au imprimat decisiv și durabil existența ulterioară. Înfăptuirea statului național modern, unitar și independent a constituit dezideratul românilor în secolul al XIX-lea. De partea cealaltă, consolidarea națiunii, menținerea, în urma Războiului de Secesiune (1861–1865), și extinderea teritorială, au reprezentat momentele de cumpănă și de reușită ale națiunii americane. Aceste episoade, împreună cu dezvoltarea structurilor democratice, au făcut din SUA o națiune fruntașă în cadrul raporturilor internaționale, dornică să se afirme în cadrul comerțului maritim, desfășurat pe distanțe considerabile și cu numeroși parteneri de schimb.

Sub aceste auspicii, înființarea primelor oficii consulare americane, în al treilea pătrar al veacului al XIX-lea, pe teritoriul românesc a constituit unul din mijloacele de „cunoaștere a celuilalt” și de dezvoltare a relațiilor economice dintre cele două națiuni. Prima oficializare a relațiilor dintre moldo-vlahi și americani a avut loc la 29 ianuarie 1850, prin inaugurarea, la Galați, a primului oficiu consular, cu rang de viceconsulat onorific, al Statelor Unite în Principate. Negustorul Anton Negroponte a fost desemnat viceconsul onorific al SUA în portul Moldovei la Dunăre¹⁵. Crearea primului consulat american, fie și onorific, a inaugurat o nouă fază în cadrul relațiilor americane cu cele două state române extracarpatiche. Până la ultima mențiune despre acesta, datată 13 aprilie 1859, sarcina principală a lui Anton Negroponte a fost să protejeze interesele cetățenilor americani rezidenți în Țările Române, demonstrând interesul comercial pe care aceste provincii au început să-l trezească mediului de afaceri și decidenților din SUA. Primul raport întocmit de A. Negroponte a fost transmis autorităților americane pe 24 mai 1850

¹³ Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale ale României, *Secretariatul de Stat*, Tr. 1768, p. 2017/2045.

¹⁴ SANIC, *Despatches from U.S. consulates in Galatz*, Microcopy T. 384, rola 1, vol. I, Raport statistic din 1863, cadru 12. Vezi și Constantin Ardeleanu, *The European Commission of the Danube and the Results of Its Technical and Administrative Activity on the Safety of Navigation, 1856–1914*, în „International Journal of Maritime History”, vol. XXIII, nr. 1, 2011, pp. 73–94.

¹⁵ „Gazeta de Moldavia”, 6 martie 1850, *apud* Stelian Popescu, *Relații economice între România și SUA până la 1900*, pp. 347–360.

și a cuprins o retrospectivă a activității comerciale și a mișcării portuare din Galați și Brăila între anii 1837 și 1848¹⁶.

După Războiul Crimeii (1853–1856) și aplicarea prevederilor Tratatului de Pace de la Paris, noile realități geopolitice din arealul extins al Mării Negre au surâs relațiilor româno-americane. Administrațiile de la Washington D.C. au declanșat acțiuni de cunoaștere mai profundă a realităților sociale, politice și economice de la gurile de vărsare ale Dunării. Departamentul de Stat american a hotărât să deschidă prima sa agenție diplomatică de rang consular pe teritoriul celor două principate dunărene, în cadrul căreia urma să-și desfășoare activitatea un consul de carieră american. În acest context, s-a înființat primul consulat american la Galați¹⁷, prin patentă (dispoziția) președintelui american James Buchanan din 30 martie 1858, prin care l-a numit pe Henry T. Romertze (consul: 1859 – 14 aprilie 1860) în funcția de consul al SUA, fiind acreditat pe lângă domnitorul Alexandru Ioan Cuza un an mai târziu¹⁸. H.T. Romertze era originar din București, emigrase în SUA și locuia la New York¹⁹. Alegerea portului Galați a reprezentat o condiție esențială pentru dezvoltarea relațiilor comerciale americane din perimetrul Gurilor Dunării, dar a marcat și dorința guvernelor de la București și Iași de a extinde, în condiții avantajoase, sfera relațiilor politice și economice cu partenerii săi occidentali.

Inițial, numirea consulilor s-a realizat prin intermediul *berat*-ului sau *exequatur*-ul consular emis de Poarta otomană, ulterior prin schimbul direct de scrisori între autoritățile române și cele americane²⁰. H.T. Romertze a rămas la post până la 14 aprilie 1860, când a fost revocat de autoritățile de la Washington D.C. pe motiv că ar fi neglijat atribuțiile Consulatului. Nu cunoaștem dacă motivul revocării a fost întemeiat, însă Henry T. Romertze a avut serios de lucru în Principatele Dunărene. În scurtul său mandat, diplomatul american și-a exercitat autoritatea consulară nu numai la Galați, ci și la Iași, Ismail, București,

¹⁶ Andrei Căpușan, „Tânăra Americă”, model pentru pașoptiștii români, în „Historia”, on-line: <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/tanara-america-model-pentru-pasoptistii-romani>; Tudose Tatu, *Un insular legat de corăbii, săpun și lumânări – Negroponti sau Negroponte 2*, în „Viața Liberă”, Galați, on-line: https://www.viata-libera.ro/articol-Un_insular_legat_de_corabii_sapun_si_lumanari_-_Negroponti_sau_Negroponte_2.html.

¹⁷ Constantin Bușe, *op. cit.*, pp. 71–81; Ion Stanciu, *Considérations sur l'évolution...*, pp. 603–630.

¹⁸ Detalii despre acreditarea consulului american Henry T. Romertze se pot citi în: Constantin Bușe, *op. cit.*, pp. 71–81; Stelian Popescu, *Relații economice între România și SUA până la 1900*, pp. 347–360.

¹⁹ Pentru informații suplimentare despre activitatea lui H.T. Romertze în Principatele Dunărene, vezi: Paul Cernovodeanu, Ion Stanciu, *op. cit.*, pp. 163–165; Dumitru Vitcu, *op. cit.*, pp. 83–120.

²⁰ Marilena-Cornelia Rizescu, *Relațiile diplomatice româno-americane în perioada 1850–1914*, Teză de Doctorat, Universitatea din Craiova, 2020, *passim*.

COMERȚUL INTERNAȚIONAL LA DUNĂREA DE JOS

Brăila și Giurgiu. Acesta a înscris sub protecția proprie, conform cutumelor vremii, un număr de 100 persoane²¹.

În timpul mandatului lui H.T. Romertze, s-au făcut eforturi pentru încheierea unui tratat comercial româno-american de prietenie, comerț și navigație, prilej de afirmare a independenței naționale a românilor prin acte diplomatice între Principatele Dunărene Unite și SUA. Dezideratul nu s-a concretizat din cauza opoziției Porții Otomane, coroborată cu legalismul oficial al autorităților de la Washington D.C. În aceste condiții, începând cu H.T. Romertze, Departamentul de Stat al SUA și-a acreditat consulii americani direct cu sultanul și nu cu domnitorul român. Conform unei lucrări recente, H.T. Romertze nu a fost recunoscut, în mod oficial, drept șef de misiune diplomatică în Principatele Dunărene de către Oficiul istoric al Departamentului de Stat al SUA²².

În iulie 1860, Charles F. Langdon (consul: 1860 – februarie 1862), printr-un *berat* al sultanului Abdul Medgid Khan, în urma unei note verbale prezentate din partea legației americane de pe lângă Sublima Poartă, a fost numit consul al SUA la Galați. În timpul șederii sale în principalul port al Moldovei la Dunăre, consulul american a căutat, în permanență, să informeze autoritățile de la Washington asupra condițiilor existente în Principatele Dunărene, în special asupra comerțului din regiune. De asemenea, în timpul mandatului lui C.F. Langdon a fost, în premieră, arborat drapelul american la sediul consulatului. În urma unui voiaj la Iași, efectuat în iunie 1860, C.F. Langdon a reușit să recupereze de la autoritățile moldovene arhiva propriei misiuni diplomatice, în care se găseau documentele rămase de la H.T. Romertze²³. Comerțul direct cu produse americane s-a dezvoltat treptat, în paralel cu crearea condițiilor necesare valorificării posibilităților existente la acea vreme. Exportul de produse americane în Principate a cunoscut unele progrese în timpul domniei lui Al. I. Cuza. În din anul 1861, C.F. Langdon sublinia că „mărfurile provenite din SUA pot fi importate cu mult folos” în porturile Brăila și Galați²⁴. În următorii ani, numirea serviciilor consulare americane la Galați s-a efectuat cu celeritate, existând numeroase desemnări ale consulilor SUA în portul moldav. În 1862, pentru o scurtă perioadă de timp, la oficiul diplomatic american din Galați a fost numit Seward H. Stokar²⁵. Demiterea

²¹ Florin Pintescu, *Politicile SUA, Germaniei și Rusiei în spațiul românesc (1990–2018): considerații geo-economice, geoculturale și geostrategice*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2019, p. 100.

²² Nicolae Toboșaru, *Parteneriatul strategic dintre România și SUA. Istorie și semnificații geopolitice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010, p. 31 (nota 1).

²³ Ion Stanciu, *Considérations sur l'évolution...*, pp. 603–630; Dumitru Vitcu, *op. cit.*, pp. 84–85.

²⁴ SANIC, *Despatches from the U.S. Consulate in Galați*, Microcopy T. 384, rola 1, Scrisoarea lui G.I. Langdon (15 aprilie 1861) prin care comunică trimiterea tabelului cu plecarea vaselor americane din porturile Galați și Brăila (anii 1859 și 1861).

²⁵ Dumitru Vitcu, *op. cit.*, pp. 84–85.

acestui din urmă a venit în toamna aceluiași an, fiind înlocuit de Frederic Wippermann (consul: 1862–1865), un cetățean american din Hamburg, cu o sănătate precară. În condițiile în care F. Wippermann și-a preluat cu întârziere mandatul, în iarna anului 1862/1863, activitățile consulare de la Galați au fost girate de către viceconsulul William Widgery Thomas Jr.²⁶

În lucrarea sa recentă despre relațiile diplomatice româno-americane (1850–1914), Marilena-Cornelia Rizescu²⁷ a omis să-i ofere statutul convenit eroului din studiul nostru, W.W. Thomas Jr., cel care a realizat una dintre cele mai reprezentative radiografii ale regiunii Dunărea de Jos de la jumătatea secolului al XIX-lea, lăsând posterității informații concludente despre mișcarea comercială a porturilor Brăila și Galați, dar și referiri la transportul de armament destinat sârbilor²⁸. W.W. Thomas Jr. a evidențiat rolul tot mai crescut al portului Sulina în cadrul operațiunilor comerciale de pe costa vestică a Mării Negre, numind așezarea de la gurile fluviului drept „o răscruce importantă pentru comerțul american”. În opinia aceluiași diplomat yankeu, Sulina era un port în care ar fi trebuit înființat un post consular american²⁹.

Aprecierile făcute de consulul SUA la Galați, Frederic Wippermann, în 1863, demonstrează nivelul aspirațiilor americane cu privire la relațiile comerciale româno-americane după Unirea Principatelor Dunărene (1859)³⁰, caracterizând acest fapt drept „o realizare satisfăcătoare și remarcabilă”³¹. Această expresie a fost emisă pe fondul deschiderii unor alte misiuni diplomatice ale „yankeilor” pe teritoriul Principatelor Dunărene Unite, la Ismail (1860) și Brăila (1861). Posturi consulare similare au mai fost înființate și în timpul domniei prințului Carol, la București (1867) și la Iași (1873), fiind urmate, în 1880, de ridicarea misiunii diplomatice americane din capitala României la rang de legăție³².

Departamentul de Stat al SUA i-a trasat consulului Frederick Wippermann directiva de a realiza informări periodice asupra condițiilor din România, în care a inclus considerații generale asupra claselor sociale, veniturilor statului,

²⁶ Ion Stanciu, *Considérations sur l'évolution...*, p. 605; Florin Pintescu, *op. cit.*, p. 100.

²⁷ Marilena-Cornelia Rizescu, *Relațiile diplomatice româno-americane în perioada 1850–1914, passim*.

²⁸ Dumitru Vitcu, *op. cit.*, pp. 86–87; vezi și documentele publicate în Keith Hitchins, Miodrag Milin, *op. cit., passim*.

²⁹ SANIC, Despatches from the U.S. Consulate in Galatz, Microcopy T. 384, rola 1, Raportul din 28 noiembrie 1862.

³⁰ Vezi informații despre Frederic Wippermann în: Ion Stanciu, *Considérations sur l'évolution...*, pp. 605–606; Dumitru Vitcu, *op. cit.*, pp. 85–87.

³¹ SANIC, Despatches from the U.S. Consulate în Galați, Microcopy T. 384, rola 1, Raport din 1863.

³² Dumitru Vitcu, *op. cit., passim*; Marilena-Cornelia Rizescu, *Relațiile diplomatice româno-americane în perioada 1850–1914, passim*.

COMERȚUL INTERNAȚIONAL LA DUNĂREA DE JOS

transporturile existente și informații referitoare la desfacerea mărfurilor americane în porturile românești, în special a uneltelor agricole utilizate pentru stimularea metodelor de cultivare a pământului, considerate rudimentare și degradate pentru sol³³. Raportul din 18 martie 1863, transmis din Galați Secretariatului de stat al SUA de către consulul american din Galați, F. Wippermann, în legătură cu supușii străini și protecția acestora, aduce în atenția decidenților de la Washington D.C. aspecte relevante ale cotidianului din porturile Principatelor Dunărene: „În prezent nu există comerț direct cu SUA, dar întrucât țara [România – *n.n.*] se aseamănă foarte mult cu partea de vest a SUA, sunt sigur că s-ar putea, cu puțină încurajare, stimula o cerere largă de mărfuri americane, în special unelte agricole și tot felul de obiecte de fier, ceasuri, mărunțișuri etc.”³⁴. În primăvara anului 1865, din cauza deselor sale problemele de sănătate, F. Wippermann a fost nevoit să renunțe la misiunea diplomatică din Principatele Dunărene. Până la nominalizarea lui Oscar Malmoros de către decidenții de la Washington D.C., interimatul consulatului american din Galați a fost asigurat de către W.F. Lochbeke³⁵.

Între 1865 și 1868, consulul Oscar Malmoros de la Galați a realizat mai multe rapoarte destinate autorităților americane, cuprinzând informații detaliate despre România. În mod excepțional, consulul american considera Războiul Civil American (1861–1865) drept cauza principală a stagnării schimburilor comerciale româno-americane în decursul deceniului șapte al secolului al XIX-lea, fiind o constantă a realităților mercantile internaționale americane din acei ani. Consulul american de la Galați a identificat mijloacele necesare pentru a redresa comerțul american la Dunărea de Jos: desfacerea articolelor americane de uz casnic, din bumbac, a mașinilor de cusut și a mașinilor agricole³⁶. Oscar Malmoros reitera cele menționate mai sus în raportul său din 1865: „Comerțul redus al SUA în cursul ultimilor patru ani se datorează, desigur, într-o oarecare măsură, slăbirii energiei naționale, cauzate de ultimul nostru război [...] ordinea fiind definitiv restabilă [...] se poate a se aștepta, pe drept cuvânt, ca o nouă ameliorare să

³³ Constantin Bușe, *op. cit.*, pp. 71–8; Marilena-Cornelia Rizescu, *Relațiile diplomatice româno-americane în perioada 1850–1914, passim*.

³⁴ SANIC, Despatches from the U.S. Consulate in Galați, Microcopy T. 384, rola 1, Raportul din 30 septembrie 1856.

³⁵ Dumitru Vitcu, *op. cit.*, pp. 86–89; Florin Pintescu, *op. cit.*, pp. 100–101.

³⁶ Spre exemplu, vezi informațiile furnizate de O Malmoros și incluse în volumul *Letter of the Secretary of State, Transmitting a Report on the Commercial Relations of the United States with Foreign Nations, for the Year ended September 30, 1865*, Government Printing Office, Washington, 1866, pp. 476–477.

intervină în comerțul cu regiunea din cursul inferior al Dunării, [iar] a anticipa un comerț american cu Principatele, nu este nicidecum posibil”³⁷.

În mod constant, reprezentanții diplomați nord-americani pe teritoriul României nu au omis să își informeze superiorii cu privire la posibilitățile crescute de a plasa în Principatele Dunărene produse provenite din SUA, în special, fiind vizate exporturile de pluguri, cositoare și batoze. Observatorii realităților românești constatau necesitatea instruirii țăranilor români de către producătorii americani în utilizarea mașinilor agricole³⁸. O. Malmoros informa periodic Centrala diplomatică a „yankeilor” de volumul total al mașinilor și utilajelor agricole importate de România, pe căile comerciale terestre, din statele europene. Valoarea acestor importuri s-a ridicat la aproximativ 25.000 de dolari americani. Conform aceleași surse consulare, pe parcursul anului 1865, importul de produse americane prin portul Galați a totalizat aproximativ 60.000 de dolari americani și a reprezentat circa 40% din cel efectuat de britanici, situându-se peste cel prusac³⁹.

În 1868, pentru o scurtă perioadă de timp, Adolf Hartmann i-a succedat lui O. Malmoros la conducerea consulatului SUA din Galați⁴⁰. Tratatul de comerț și navigație, semnat de către cele două state la 11/23 aprilie 1881, și Convenția consulară bilaterală (5/17 iunie același an) au venit ca o continuare firească a proiectelor demarate de cele două națiuni încă din zorii stabilirii relațiilor diplomatice dintre acestea, materializând idealurile claselor conducătoare de la București și Washington D.C.

Raportul consular, reprodus în anexă, îi aparține lui William Widgery Thomas Jr., viceconsulul american la Galați. Diplomatul american a văzut lumina zilei în Portland, Cumberland County, Maine, la 26 august 1839, ca fiu al lui William Widgery Thomas și al doamnei Elizabeth White Thomas, născută Goddard. A absolvit Colegiul Bowdoin (1860) și, după ce și-a definitivat studiile juridice la Harvard, a fost admis la baroul din Maine (1866). W.W. Thomas Jr. s-a remarcat prin acțiunile de ajutorare a imigranților în nordul statului Maine, încă din 1870, unde, după propriile afirmații, a colonizat peste zece mii de suedezi și norvegieni. În realitate, demersurile sale au început în timpul funcției sale de consilier pentru imigrație al statului său natal, când a călătorit în Suedia și a adus 51 de suedezi în Maine, unde au fondat orașul New Sweden, din regiunea Aroostook. „Copiii din pădure” ai lui W.W. Thomas Jr. au depășit adversitățile timpurii ale imigrației și localitatea acestora a prosperat, crescând numeric până

³⁷ SANIC, Despatches from the U.S. Consulate in Galați, Microcopy T. 384, rola 1, Raportul din 30 septembrie 1856.

³⁸ *Ibidem*, Raportul din 30 septembrie 1863.

³⁹ *Ibidem*, Raportul din 30 septembrie 1865.

⁴⁰ Andrei Căpușan, *op. cit.*; Florin Pintescu, *op. cit.*, p. 101.

COMERȚUL INTERNAȚIONAL LA DUNĂREA DE JOS

în secolul al XX-lea. În calitate de membru al Partidului Republican din SUA, a fost membru (1873–1875) și președinte al Camerei Reprezentanților din Maine (1874–1875), membru al Senatului statului Maine (1879), delegat la Convenția Națională Republicană din Maine (1880), Ministru plenipotențiar al SUA în Suedia (1883–1885, 1889–1894, 1898–1905). Diplomatul american a avut două mariaje: în 1887, William s-a căsătorit cu tânăra nobilă suedeză Dagmar Törnebladh (1869–1912), iar după moartea acesteia, i-a jurat credință veșnică, în 1915, surorii mai mici a fostei sale soții, Aina Törnebladh. W.W. Thomas Jr. a fost membru al Phi Beta Kappa și a decedat în 7 octombrie 1927, la vârsta de 87 de ani, fiind înmormântat la Cimitirul Evergreen din Portland, Maine⁴¹.

La 23 octombrie 1862, W.W. Thomas Jr. avea doar 23 de ani când a fost numit consul al SUA la Goteborg, fiind entuziasmat de traiectoria pe care o lua cariera sa diplomatică. În iunie 1863, după o călătorie de patru luni, și-a luat în primire postul din Suedia, beneficiind de o experiență de câteva luni în funcția de viceconsul la oficiul consular american din Galați⁴².

Documentul asumat de viceconsulul W.W. Thomas Jr. ilustrează modul în care erau percepute cele două principate române extracarpatiche, la nivel internațional, în jurul Războiului Crimeii (1853–1856). Chiar dacă nu oferă în totalitate informații inedite, documentul pe care îl publicăm în anexă, aflat la Arhivele Naționale ale Statelor Unite ale Americii din Washington (Maryland), verifică aspectele parțial cunoscute până în acest moment și aduce precizări utile pentru o mai bună înțelegere a comerțului internațional de pe cursul inferior al Dunării și a traiectoriei pe care se înscria națiunea română la jumătatea secolului al XIX-lea. Din păcate, am identificat doar prima anexă (*Statistical report on the united principalities of Moldavia and Wallachia, embracing an account of the works of the European Danubian commission*) din cele 13 anexe amintite de W.W. Thomas Jr. ca fiind întocmite și transmise de acesta Departamentului de Stat al SUA în scurta sa ședere la Galați.

În pofida dimensiuni sale reduse (cca. 1600 de cuvinte), raportul diplomatului american conține informații relevante pentru cancelaria oricărui stat. W.W. Thomas Jr. a inclus în raportul său date despre populația celor două principate extracarpatiche, limba „latină vulgară” pe care o vorbesc locuitorii din Moldova și Valahia, forța militară a noului stat de la Gurile Dunării și modelul francez de organizare al propriei armate. Totodată, nu sunt omise informații relevante referitoare la structurile productive moldo-valahe, evidențiind rolul

⁴¹ Informațiile biografice au fost obținute prin accesarea enciclopediilor on-line: <http://www.onlinebiographies.info/me/rmm/thomas-will.htm> și <https://politicalgraveyard.com/bio/thomas9.html>

⁴² Vezi : https://www.mainehistory.org/PDF/findingaids/Coll_2780.pdf

nefast al Bisericii Ortodoxe și al boierimii autohtone asupra principalei forțe de muncă din Principatele Dunărene Unite, în care, după mentalitatea feudală, un țăran era obligat să lucreze 65 de zile anual pe exploatațiile agricole boierești. Dincolo de datele statistice ale navigației pe Dunărea Maritimă și ale comerțului cu cereale derulat prin porturile Brăila și Galați, coroborate cu informațiile referitoare la importurile efectuate de Țările Române, viceconsulul american, sub impulsul Războiului de Secesiune, aduce în vedere eradicarea sclaviei din Principate, prin emanciparea robilor rromi din Moldova (1855) și Țara Românească (1856).

În dorința de a le oferi cititorilor o accesibilitate largă la textul original, cu nuanțele sale lingvistice, am optat pentru publicarea documentului în limba engleză, fără a opera modificări asupra textului asumat de William Widgery Thomas Jr.

Fig. 1. William Widgery Thomas Jr.

Sursa:

<https://www.geni.com/people/William-Widgery-Thomas-Jr-U-S-Ambassador-to-the-United-Kingdoms-of-Sweden-and-Norway/6000000012982869742> (consultată pe 06.03.2022)

ANEXĂ DOCUMENTARĂ

❖ 13 februarie 1863, aportul (anexa nr. 1) viceconsulului american din Galați, William Widgery Thomas Jr., către Departamentul de Stat al SUA, referitor la situația din Principatele Dunărene Unite.

MOLDAVIA

GALATZ – W. W. THOMAS, JR., *Consul*⁴³

February 13, 1863

I have the honor to forward, as enclosure No. 1, a statistical report of all the useful information I have been able to pick up during my official stay at Galatz. I hope the shortcomings of my report will be excused by the shortness of my stay.

I also forward twelve other enclosures, Nos. 2–13, which are referred to and explained in enclosure No. 1.

Statistical report on the united principalities of Moldavia and Wallachia, embracing an account of the works of the European Danubian commission

The united principalities of Molda-Wallachia comprise the principalities of Moldavia, Wallachia, and a small strip of Bessarabia, extending along the northern bank/of the Danube from Moldavia to the Black Sea, and added by Russia to Moldavia in 1856 by the treaty of Paris. Moldavia and Wallachia were united under one government on February 5, 1859.

No regular census of this country has ever been taken, but the population is estimated at 5,000,000. Molda-Wallachia is nominally subject to Turkey, but tribute has not been paid for three years, nor is it probable it will ever be paid again. This country is governed by a prince, elected for life by the people, and one house of assembly of one hundred and thirty-two members, who are chosen by their respective constituents for a term of three years. The cities and towns are governed by a prefect appointed by the prince. The seat of government is at Bukarest, in Wallachia. The military force consists of 28,000 regular soldiers, infantry, cavalry, and six batteries, constructed and drilled on the French method. There is, also, a small company of marines just organized at Galatz. The language of this region is Latin; bad Latin, it is true, but Latin still.

The secret of the language is explained when it is remembered that the principalities once formed the Roman province of Dacia, a conquest of Trajan. From the Roman legion, then permanently settled here, come both the present inhabitants, who proudly call themselves Romans, and their Roman dialect. The Greek church oppresses the people by an expensive show of religion. One-third of the land in the principalities is owned by this church; the remaining land is parcelled out in large estates among a kind of feudal lords called bayards. On

⁴³ În realitate, William Widgery Thomas Jr. a deținut funcția de viceconsul al SUA la Galați pentru o scurtă perioadă de timp (cca. 1862–1863), în vremea Războiului de Secesiune.

Cristian CONSTANTIN

each estate dwell some three hundred peasants; each peasant, who is the head of a family, owns his mud hut and little patch of ground independently of the bayards, with this single important exception, that he is obliged to work sixty-five days every year for the lord of the manor.

In 1855, the entire slave population, amounting, perhaps, to 35,000, were emancipated, and slavery is now prohibited by law.

America, England, France, Russia, Austria, Italy, Belgium, and Hanseatic and Free Cities, are represented by consuls at Galatz, (the principal port of the principalities,) and Prussia, Sweden, Norway, Denmark and Holland, by vice-consuls.

IMPORTS

No accurate rate of the goods brought into principalities can be obtained. The imports are supplied in a great measure by Austria and Great Britain; the United States imports nothing directly. Austria supplies ordinary woollen goods, all articles of leather, and in fact all articles of every-day want; England furnishes all cotton twist, gray cotton goods, and rough iron. The imports of Austria are double in value those of England.

There is great lack in the principalities of those thousand little articles of every-day use which are found in every American home: I have sure that everything embraced under that prolific head of "*Yankee Notions*" would find here a ready sale and great profit. The same is true of our improved agricultural implements, if some active American would first teach the peasants to use them. Ploughs, horse-rakes and threshing and winnowing machines are especially needed here.

Again, it would seem we might compete successfully with England in importing all goods manufactured from own cotton.

PRODUCTS

The principal products of the principalities are wheat, Indian corn, barley, and pine timber, with considerable quantities of rye and some millet seed, colza seed, beans, wool, and tallow. Salt is obtained from a salt-mine near the town of Ocna. Gold was formerly washed from the sands of the little river Bistrita, in Upper Moldavia; but the taking of this precious metal from the earth is now forbidden throughout the principalities.

EXPORTS

The following table will show the amount of grain exported from the principalities since 1837 through their two ports, Galatz for Moldavia, and Ibraila

COMERȚUL INTERNAȚIONAL LA DUNĂREA DE JOS

for Wallachia. Comparatively little is exported in any other way. The table is made out in imperial quarters, eight bushels to one imperial quarter.

Year	Galatz			Ibraila				Galatz and Ibraila
	Wheat	Ind. corn	Total	Wheat	Ind. corn	Barley	Total	Grand total
1837	98,380	86,964	185,344	75,792	24,313	28,142	128,247	313,591
1838	171,813	58,374	230,187	61,524	37,200	106,230	204,954	435,141
1839	148,117	133,762	281,879	143,184	57,172	42,822	243,178	525,037
1840	230,568	189,037	419,605	132,596	68,596	80,045	281,277	700,832
1841	100,845	35,394	136,239	84,692	26,818	20,954	132,464	268,703
1842	154,675	93,531	248,206	160,121	10,221	73,892	244,234	492,440
1843	107,634	140,662	251,887	322,343	121,309	68,669	612,321	864,208
1844	166,535	174,023	343,427	347,888	128,221	211,972	688,081	1,031,508
1845	180,032	157,101	350,937	314,940	124,714	175,802	615,456	966,393
1846	110,902	336,627	523,635	327,526	163,145	177,343	668,014	1,191,649
1847	180,860	318,605	526,162	390,818	619,115	300,552	1,310,485	1,836,647
1848	113,605	143,727	285,778	159,484	292,115	193,435	645,034	930,812
1849	173,797	258,763	493,918	117,346	332,532	72,936	523,178	1,017,096
1850	140,652	122,875	316,303	283,290	149,734	44,593	477,685	793,988
1851	134,474	350,682	557,544	283,106	646,617	105,597	1,035,320	1,592,864
1852	187,552	329,279	614,202	343,584	7125,259	80,278	1,155,597	1,769,799
1853 *	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
1854 §	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
1855	351,222	465,274	890,630	532,762	488,420	150,825	1,172,007	2,062,637
1856	112,111	452,696	640,293	319,812	505,877	159,479	1,010,617	1,650,910
1857	151,630	270,217	466,814	236,226	350,957	208,752	835,659	1,302,473
1858	121,564	157,597	347,531	307,090	533,743	407,608	1,278,982	1,626,513
1859	237,524	193,672	506,278	222,527	580,492	384,934	1,206,411	1,712,689
1860	277,386	202,776	600,103	534,651	819,844	757,893	2,132,550	2,732,653
1861	221,333	412,292	736,676	575,615	436,900	256,198	1,293,097	2,029,773
1862	297,287	245,259	650,553	802,827	354,064	437,176	1,654,318	2,304,871

* Crimean war

§ Tables not made up

NOTE – The quantity of rye and barley exported from Galatz, and rye and millet from Ibraila, being of little importance, are not here specified, but they are included in the totals. The amounts of each, exported since 1849, are also exhibited in the following supplementary table.

Cristian CONSTANTIN

Year	GALATZ		IBRAILA	
	Rye	Barley	Rye	Millet
1849	60,617	741	-----	364
1850	52,776	-----	-----	68
1851	71,024	1,324	-----	-----
1852	96,900	468	1,296	5,180
1853*	-----	-----	-----	-----
1854 §	-----	-----	-----	-----
1855	72,814	1,320	-----	-----
1856	67,933	7,553	7,823	17,626
1857	38,270	6,697	-----	39,724
1858	60,670	7,700	20,043	10,498
1859	52,002	23,080	8,623	9,635
1860	73,725	46,216	7,474	12,688
1861	75,328	27,725	10,039	14,345
1862	71,629	36,356	39,939	20,312

* Crimean war § Tables not made up

It will be noticed that the exportation of grain increased quite rapidly from 1837 to 1844. The increase since has been more gradual. A large amount of grain exported in 1855 is owing to the exportation of the two previous years being greatly impeded by the Crimean war. Small quantities of grain are taken from time to time up the Danube; also considerable amounts of wheat and Indian corn are transported in wagons across the land frontiers into Austria. No wool or tallow now goes the Danube; both are sent up the Danube, or into Austria by land.

Some salt is exported overland into Russia. It has been impossible for me to get any reliable account of the exportation of pine timber, immense rafts of which are constantly floating down the Danube during summer months. It is an interesting fact that the timber used by the French at the Suez Canal is brought from the forests of Molda-Wallachia.

Enclosure No. 2 contains a detailed account of the number and tonnage of the vessels of every nation clearing from the Danube each year from 1847 to 1861, inclusive. It cannot be too strongly recommended to the careful attention of the department. It is full of information in regard to the shipping of the Danube, arranged in a clear and methodical manner. The following statement shows the number of American vessels cleared from the Danube from the time the stars and stripes were first flung out in the river in 1843 to 1862:

COMERȚUL INTERNAȚIONAL LA DUNĂREA DE JOS

Year 1843, 1; 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, none; 1851, 1; 1852, none; 1853, 1; 1854, none; 1855, 3; 1856, 2; 1857, 1; 1858, 1; 1859, 11; 1860, 8; 1861, 19; 1862, 22.

The increase of our shipping on the Danube since 1858 is gratifying and remarkable.

THE DANUBE AND WORKS OF THE EUROPEAN DANUBIAN COMMISSION

From the Carpathian Mountains to the Black Sea, the southern boundary of the united principalities is washed by the river Danube. For the improvement and superintendence of the navigation of this river, a European commission of the Danube, consisting of seven commissioners, respectively, representing England, France, Italy, Prussia, Russia, Austria, and Turkey, was constituted under articles 15, 16, and others, at the treaty of Paris of March 31, 1856.

This commission met at its headquarters at Galatz on November 4, 1856, and has remained in activity ever since. This activity has been directed in three channels – legislative, administrative, and technical. In its legislative and administrative capacity this commission has enacted and put in force regulations for the enforcement of order in the navigation of the river.

Sursa: Arhivele Naționale ale Statelor Unite ale Americii, Washington (Maryland), Fondul Departamentul de Stat, Microfilm Publication T-384, rola 1 (*Rapoarte ale Consulatului American din Galați*).

INTERNATIONAL TRADE AT THE LOWER DANUBE FROM THE PERSPECTIVE OF AN AMERICAN VICE-CONSUL. A STATISTICAL REPORT FROM FEBRUARY 1863

Abstract: This paper aims to highlight the information provided by the American vice-consul in Galați in a report from February 1863, identified in the National Archives of the USA in Washington County (Maryland), and yet unused by researchers. The account of the American diplomat in Moldavia and Wallachia concerns the evolution of trade and navigation in the Romanian ports on the Danube throughout the years 1837–1862. At the same time, the vice-consul W.W. Thomas Jr. tried to draw the attention of the decision-makers in the young American nation to the agricultural potential of the Romanian Principalities and the timid attempts of the authorities from the European Danubian Commission towards the modernization of the Danubian navigation. Also mentioned are the

causes of the relatively small number of merchants and ships under the American flag that carried out their activities in the ports of Brăila and Galați. The report of the American vice-consul, reproduced here in its entirety, looks objectively upon the social, political and economic realities from Moldavia and Wallachia after the Crimean War (1853–1856).

Keywords: Galați, international trade, navigation, infrastructure, slavery.